

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Sacra Veterum Temporum Uti Et Evangelica, Ac
Apostolica Historia**

Steinhart, Franz

Ingolstadii, 1734

VD18 90104692

Moses, Dux.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62332)

postea Græci Scriptores confundebant cum dilavio universali. Cadmus quoque è Phœnicia transtulit colonias in Græciam, fundavitque Thebas in Bœotia, simulque illuc etiam intrarunt Dii Phœnicis, & Syriæ, adeò ut demum Græcia fieret omnium Deorum Dearumque emporium.

An. 2415.

Moses ex Ægypto fugit, & greges, pascit. Ex. 2. a v. 11.

Moses jam annos quadraginta natus cum antea occultè Parentes suos ac fratres partim habitantes in terra Gessen, partim in aliis Ægypti locis laboriosi operis causâ dispersos invisisset, hòc annò apertè & in omnium oculis illos adit, sèque filium filiz Pharaonis negat, & Hebræum profiteretur. Contigit, ut Ægyptius Hebræum in oculis Mosis verberibus pulsaret, quam fratris injuriam ulturus accurrit Ægyptiùmque occidit, & ne proderetur, occisum tabulò abscondit. Cum nihilominus cædes manaret in vulgus atque adeò ad Regem ipsum deferretur; metuens Pharaonem, in vicinam Arabiam ad Madianitas profugit, & apud Jethro Sacerdotem divertit, ubi tutus esset; & si occasio daretur, oppresso populo suo auxilium ferre posset. In eà solitudine vir tantus non dubitavit totos quadraginta annos Soceri (nam Sacerdotis filiam Sephoram uxorem duxerat) sui greges pascere; dum Dominus negotium de populo à servitute eximendo maturaret. Interea Orus mortuus est, eique in Regno Ægypti successit Acenchris, qui traditur omnium mortalium primus Elephantià periisse, eò quòd jusserit Judæos omnes vestibus ex sindone indui, usu laneæ vestis ipsis prohibito, quò certius in eos hoc ab Ægyptiis cultu distinctos favere posset, qui antea passim sub vestium similitudine latebant. Post Acenchrem regnavit Achor Pharaos.

Amram mortuatur Exod. 1, v. 25.

Amram Mosis & Aaronis Pater moritur in Ægypto, cum annum vitæ ageret 137. post quem in Sacris Literis nullus legitur amplius ad tantam ætatem pervenisse. Mortuus est quoque Rex Achor; & regnare cepit Cenchres, de quo Eusebius: *Ille est Pharaos Cenchres, qui contradixit per Mosen DEO, atque in mari rubro obrutus est.*

Moses, Dux.

Ab An. 2452.

Moses remittit

Post completos à vocatione Abraham è Mesopotamia in Chanaanitidem 430. annos Moses sub annum ætatis octogésimum

num dum ad montem Horeb, qui & Sinai, greges pascit, ardentem rubum cum admiratione conspexit; ex quo cum ab Angelo DEI Majestatem referente legationis mandatum ad Pharaonem simulque necessariam in tanto educendi è servitute populi sui negotio instructionem accepisset, cum bona Soceri venia iter in Ægyptum aggressus est. Monitus quoque à Domino Aaron frater à terra Gessen ipsi in via occurrit. Communicatis inter se consiliis Ægyptum ingressi Senioribus populi clam convocatis indicant oraculum: DEI miseratione instare libertatem & migrationem ad sedes meliores; DEum istud polliceri, seque itineris Ducem offerre. Id Moses in conspectu totius populi confirmavit duobus prodigiis: uno; dum virgam suam convertit in colubrum, & rursus in virgam. Altero, dum manum leprâ infectam mox sanitati restituit. Filii Israël igitur fide ac spe pleni DEum curavato corpore adorârunt, Mosémque & Aaronem ejus Legatos legitima autoritate præditos agnoverunt, atque amplexi sunt sese in eorum potestate fore pollicentes.

Rebûs domi cum populo benè constitutis Legati cum Senioribus Pharaonem adeunt, & mandata DEI Domini ei denuntiant: dimittat populum suum in desertum, ut festum ibi diem Sacrificiis celebrandis agant. At Rex: *Quis est Dominus, ut audiam vocem ejus? Nescio Dominum, & Israël non dimittam.* Mox rejicit à se Legatos, jubetque populum asperius quàm antea tractari. Legati videntes, nihil se verbis proficere, signis adoriuntur Regem, projicitque Aaron virgam suam, quæ coram Rege & universa aula versa est in colubrum. At cum idem fecissent vocati in Regiam Magi Jannes & Jambres, Legatorum & verba & signa contempsit.

Ventum igitur est ad verbera. Cùm quodam die Pharaom matutinis horis obambulare ad ripam fluminis, adsunt quoque Legati, atque ut demum Dominum agnosceret; Moses aquam Nili virgâ percussam vertit in sanguinem malò ad omnes Ægypti aquas propagatò, præterquàm quas Hebræi bibebant. Tenuit plaga septiduum, nec tamen Regem, ut obediret Domino, permovit.

Rursus Regem adeunt cum gravioris mali comminatione; quâ cum nihil commoveretur, extendit Aaron virgam super aquas Ægypti, ranæque ascendentes operuerunt terram Ægypti,

titur in Ægyptum ad educendum è servitute populum.

Ex. c. 2. & 4.

Moses & Aaron Legati adeunt Pharaonem. Ex. c. 5. & 7.

Venitur ad plagas. c. 7. à v. 14. Prima Sanguinis. c. 7. à v. 20.

Secunda Ranarum. c. 8. à v. 1. ad 16.

molestissima sanè plaga, lutulenta bestiarum lue vias omnes domos ac penetralia pervadente inque homines certatim insiliente turpique limo omnia fœdante, donec vocatis ad se Legatis promiserit Rex, se dimissurum Israëlitas. At non stetit promissis.

Quare Aaron sine præviâ denuntiatione percussit virgâ pulverem terræ. Et ecce omnis pulvis terræ versus est in ciniphes per totam Ægyptum, quàm minutum tam molestum animalculum per aures narésque penetrans, & corpora stimulo acerbissimo terebrans. Magi antea colubros & sanguinem & ranas coram Rege prodixerant. At nunc arte sua divinitus impedita coguntur dicere ad Pharaonem: *Digitus DEI est hic.* Neque tamen respuit Rex.

Ut graviori adhuc plagâ urgeretur ad obedientiam, manè ad aquas egredienti Regi comminatur Moses omne genus muscarum, dièque crastina infinita muscarum omnis generis examina quasi auxiliares ciniphibus legiones adfuerunt, quæ per Ægyptum effusa, incredibile dictu est, quantum molestiæ & doloris hominibus & jumentis intulerint, adeo ut Pharaon tantis adactus malis Mosén & Aaronem ad se vocaret dicerétque: *Ite & sacrificate DEO vestro in terra hac,* putans sufficere ipsi debere facultatem hanc, quam hætenus in terra Gessen non habuissent. At ubi Moses ostendit, Domini præceptum impleri oportere in solitudine, annuit quidem tunc; postea tamen, ubi Mose Dominum orante muscæ ad unam omnes disparuerunt, rursus fefellit Legatos.

Ingravescente hoc modo corde Regis, ad alia ac nova flagella redeundum fuit. Imminentem tamen cladem Dominus ei per Mosén denuntiari voluit. Altero die repentina pestis totam Ægyptum pervasit, qua omnia, quæ in agro erant, animalia absumpta sunt. Sola terra Gessen, sicut à prioribus plagis, ita ab hac peste immunis fuit, veluti ipse Pharaon à nuntiis, quos hac de causa illuc miserat, cognovit. Sed neque tunc dimisit populum.

Secuta est sexta & nova plaga. Moses coram Pharaone cinerem de camino plena manu sumptum sparsit in aëra, turgeréque cœperunt ulcera & vesicæ in corporibus hominum & jumentorum cum tam acri dolore, ut præ ulcerum & furunculo- rum acerbitate nec ambulare, nec stare, ne jacere quidem sine do-

Tertia Cini-
phum. c. 8. à
v. 16.

Quarta Mus-
scarum c. 8.
à v. 20.

Quinta Pests
animantium.
c. 9. à v. 1.
ad 6.

Sexta ulce-
rum. c. 9. à
v. 5.

dolore aut quiescere permitterentur. Quæ plaga, si ipsius Regis corpus non attigit, ex eo tamen mali gravitatem æstimare potuit, quòd malefici, qui Regi adstant, eò correpti non possent præ ulcerum dolore consistere. Perseveravit obstinatio Regis.

Ventum est ad plagam septimam. Manè jubetur Moses à Domino Regem accedere, eique cum gravi oburgatione horrendam grandinem cras hâc ipsâ horâ Cœlo delapsuram denunciare, simul monere, ut tam Rex quàm populus res suas imminenti cladi in tempore subducant; quod cum Rex ac plerique de populo facere neglexissent, crastino die prædictâ horâ extendit Moses virgam in Cœlum; & Dominus dedit tonitrua & grandinem ac discurrentia fulgura super terram. Et percussit grando in omni terra Egypti cuncta, qua fuerunt in agris ab homine ad jumentum, cunctamque herbam agri percussit grando & omne lignum Regionis confregit. Tantum in terra Gessen, ubi erant filii Israël, grando non cecidit. Moses à Pharaone rogatus, ex urbe quidem egressus est, & tetendit manus ad Dominum, & cessaverunt tonitrua & grando. Tamen Pharaon auxit peccatum, & ingravatum est cor ejus & servorum illius.

Accessit Moses cum Aarone denuò ad Regem, ac primò queritur, quòd tamdiu resisteret DEO Hebræorum, deinde novam plagam locustarum, seu uti est apud Davidem, bruchi & æruginis de antiat; cùmque videret se nihil agere, avertit se & egressus est à Pharaone. At Ministri Regis tot malis demum fessi suaserunt Pharaoni, ut eos tandem dimitteret, & usquequò, inquit, patimur hoc scandalum? nonne vides, quòd perierit Egyptus? Revocantur ergo Legati; at cùm Rex facultatem daret solis viris, Moses autem eam urgeret pro omnibus hominibus, ovibus & armentis, ejecti sunt de conspectu Pharaonis. Manè, Mose virgam extendente, ventus urens levavit locustas, quæ operuerunt universam superficiem terræ vastantes omnia. Falsus est Rex coram Mose & Aarone ad se vocatis: *Peccavi in Dominum DEum vestrum & in vos.* At ubi ad orationem Mosis ventus arreptam locustam projecit in mare rubrum, ad ingenium rediit. De quo iterum Scriptura suum illud quasi intercalare carmen occinit: & induravit Dominus cor Pharaonis non datâ scilicet illi gratiâ, qua efficaciter moveretur ad standum promissis; nec enim dimisit filios Israël.

Sed

Septima
grandinis.
c. 9. à v. 13

Octava locu-
starum. c. 10.
à v. 1.

Nona tene-
brarum. c.
10. à v. 21.

Sed nec Dominus flagellandi Ægyptum finem fecit. Post brevem moram extendit Moses manum in Cœlum, & factæ sunt tenebræ horribiles in universa terra Ægypti tribus diebus. Ubi-
cunque autem habitabant filii Israël, lux erat. Post tenebras DEI nutu ultrò dissipatas dedit Pharaon Legatis ad se vocatis potestatem ducendi in desertum populum etiam cum parvulis, quos tamen antea nolebat dimittere, eò tamen pacto, ut oves & armenta remaneant. Conditionem non acceperunt Moses dixitque: *Non remanebit ex eis ungula.* Qua loquendi libertate facile intellexit Rex, Hebræis statutum esse abire in desertum sine animo redeundi in Ægyptum. Id quod ipse quidem hactenus suspicabatur, at Legati semper dissimulaverant, petentes solum dimitti Sacrificii causâ, quò DEUS ipsorum coli vellet in deserto. Ad hæc cum novam insuper plagam Regi denuntiaret, mortem omnium Primogenitorum tum hominum tum jumentorum, adhuc commotior Rex adversus Mosén: *Recede, inquit, à me, & cave ne ultra videas faciem meam: quocunque die apparueris mihi, morieris.* Cui Mosés: *Ita fiet ut locutus es; non videbo ultra faciem tuam.* Jam enim auderat à Domino fore, ut post hanc ultimam plagam Rex & populus Israëlitas non solum dimittat, sed etiam exire compellat.

Moses popu-
lum se ad iter
parare jubet.
c. 11. & 12.

Itaque Regiâ ac urbe egressus venit in terram Gessen, nuntiavitque populo adesse demum profectionis tempus, proinde ad iter pararent se, & sequentia Domini mandata exactè observarent: primò petant ab amicis vasa argentea, & aurea & vestes, quo nomine etiam torques & monilia, panni pretiosi, peristromata, pelles, aliâque id genus continentur. Quæ deinde omnia Ægyptii liberaliter, Domino corda eorum movente, ad celebrandum in deserto solennius Sacrificium mutuò dederunt.

Secundò: Per singulas domos ac familias paretur Agnus assus igni, quem deinde decimo quarto die currentis mensis vespere exitum præcedente immolent, & ea adhuc nocte comedant, festinanter, jam ad iter accincti, & baculos tenentes in manibus.

Tertiò comedant agnum simul cum azymis panibus & lactucis agrestibus, & quidem per septem sequentes continuos dies non alto pane quàm azymo vescantur.

Quar-

Quartò ut hæc prima Agni Paschalis institutio ac celebri-
tas posthac quovis anno atque hoc mense ac die observetur in
æternam exitus ex Ægypto, duræque & amaræ servitutis memo-
riam.

Quintò ut sanguine illius occisi agnitingant fasciculum hyf-
sopi, eoque aspergant super liminaria domorum ac utrumque
possem, ut cum Angelus percitens Ægyptum omnes Primo-
genitos occiderit, ab Hebræorum domibus sanguine Agni signa-
tis abstineat.

Addidit demum, velle Dominum, ut posthac ab hoc mense
Nisan sive Martio, in quo vere ineunte Pascha essent celebraturi,
rationem totius anni ducant, sicque, cum nunc in populum libe-
rum coalescerent, deinceps suo Jure suisque mox legibus ac riti-
bus utentes etiam proprium anni ordinem ac modum ab alieni-
genis diversum habeant.

Cum ergo omnia ad iter necessaria parâssent, dièque deci-
mo quarto mensis ante medium noctis agnum ritu præscripto
comedissent; ecce in noctis illius medio percussit Dominus om-
nes primogenitos tum hominum tum jumentorum. *Surrexit-
que Pharo & omnes servi ejus cunctaque Ægyptus. Et ortus
est clamor magnus in Ægypto; neque enim erat domus, in qua
non jaceret mortuus.*

Omnes pri-
mogeniti in
Ægypto me-
dia nocte
moriuntur.
c. 12. à. v. 29

Hac demum clade expugnatus Pharo ea adhuc nocte misit
ad Mosén & Aaronem nuntios, qui nomine Regis ipsis dicerent:
*Ite, immolate Domino sicut dicitis. Quod cum audissent Ægyp-
tii, urgebant & ipsi, ut exirent velociter.*

Pharo de-
mum dimic-
tit populum.
c. 12. à. v. 31.
An. 2453.

Itaque Israëlitæ circa urbem Ramessem in suas turmas col-
lecti cum prima luce ductu atque auspiciis Mosés egressi sunt nu-
merò sexcenta millia virorum absque parvulis; vulgus autem
promiscuum innumerabile mulierum, ac servorum, ducentium
oves & armenta & animata diversi generis, quæ suppellectilem
& spolia Ægypti portarent. Viâ Ducem se præbuit ipse DEUS
per nubem in aëre apparentem ac figuram grandis alicujus co-
lumnæ referentem; quam ita regebat Angelus, ut cum proceden-
dum esset, universum populum præcederet; cum quiescendum
aut in uno loco longius morandum, subsisteret, & per diem qui-
dem castra contra Solis ardores protegebat, per noctem verò
lucis fulgore eadem collustrabat. Porro Dominus noluit popu-

Mosés educit
populum
præeunte co-
lumna nobis.
c. 12. à. v. 37.
& c. 13. à. v.
17.

lum rectâ in terram promissionis viâ ducere, qua Jacob olim cum suis in Ægyptum venerat; sed per locum horroris & vastæ solitudinis. *reputans*, ut ait Moses, *ne forte pœniteret eum, si vidisset adversum se bella consurgere, & reverteretur in Ægyptum.* A quo consilio eos sic viæ ac reditus saltem difficultas deterreret. DEO igitur Duce ac Comite eo adhuc die venerunt in Socoth, & altero ibi subsisterunt. Tertiô inde migrantes castra metati sunt in Etham. Exinde jussus est Moses reverti, & proximè ad lictus maris rubri castra ponere.

Pharao eos
insequitur &
perit cum ex-
ercitu in ma-
ri rubro. c.
14. & 15.

Interim triduô jam elapsô quod solum Legati postulârunt, cum vidisset Pharao Israëlitæ de reditu non cogitare, collectio quantâ potuit celeritate omni exercitu eos persecutus est; quem cum appropinquantem, & haud procul jam collectum viderent Israëlitæ, habentes à fronte mare, à tergo hostem, ex utroque latere præruptos montes, ut conclusi undique fugere non possent, neque pugnare auderent, *timuerunt valde.* At Moses eos consolans *nolite*, inquit, *timere; stete & videte magnalia Domini, quæ facturus est hodie.* Nocte ingruente Angelus inter utraque castra columnam nubis interponit, ex parte Ægyptiorum tenebrosam, ut recedentes videre non possent, ex parte autem Israëlitæ lucidam & radios ad initium castrorum usque evibrantem. Tum Moses virgâ percutiens mare iter sæculis omnibus inauditum aperuit; nam mare hinc & inde sese tam latè submovit, ut media via sicca ac tam ampla per maris profunda relinqueretur, quantam tanta hominum multitudo requirebat, quò intra noctis unius spatium in oppositum lictus evaderet. Itaque præeunte Mose Israëlitæ viam nullis unquam pedibûs tritam ingressi sunt columna nubis sequente & extremum agmen protegente. Hostes cum demum ex clamore & strepitu longiùs allato animadvertissent, Israëlitæ fugere, motis & ipsi castris festinant fugientes persequi, quâ clamor allabebatur, non discernentes in tenebris viam terræ, & sicci maris. Interim Israëlitæ certatim in adversum lictus evadunt, & prout paulatim hi mare deserebant, ita illi maris alveô recepti priora litora relinquebant. Illucescente die Ægyptii videntes eum horrore aquam quasi murum à dextris & à sinistris conclamârunt: *fugiamus Israëllem; Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* At serò nimis; nam Moses cum suis omnibus jam stans in littore jussu Domini virgam contra mare

mare extendit. Et ecce undique confluentes in pristinum locum occurrunt fugientibus aquæ, & Pharaonem cum curribus & equis, universòque exercitu obruunt, atque submergunt, ut ne unus quidem evaderet. Israëlitz, ut ob tam prodigiosam insperatamque sine sanguine victoriam meritas Domino gratias agerent, duos choros alterum virorum, alterum mulierum statuerunt in litore, cecineruntque, Mose viris præeunte, Maria verò Sorore mulieribus, carmen illud. *Cantemus Domino: Gloriosè enim magnificatus est, equum & ascensorem deiecit in mare.*

Refectis deinde cibo somnòque septimo illo azymorum die corporibus columna populum rursus ad profectionem monet & antecedit, triduùmque sine castrorum metatione, non tamen sine ordinaria quiete ad cibum interdiu & somnum noctu capiendum deducit, itaque per desertum Sur venerunt in Mara. Toto trium dierum itinere nuspian invenerunt aquam, atque hîc non nisi amaram; quam tamen Moses immisso in eam ligno vertit in dulcem. Cùm aliquot dies ibi vires refecissent, perrexerunt in Elim locum irriguum & palmis constitum. Deinde tentoria fixerunt ad mare rubrum.

Octava mansio fuit in deserto Sin. Ubi post exactum ab egressione mensam farina demum & commeatus deficere cœpit, ideòque populus murmurare & in Ægyptum ad ollas carniū respicere. Quare & Dominus cœpit nunc & deinceps per sterilem solitudinem populo suo singulari providentiâ pretiosam ex pane & carne mensam præparare. Eodem enim ad huc vespere coturnices in castra illapsæ sunt in tanta copia, ut quisque capere tot aves posset, quæ in complures dies pro mensa sufficerent. Sequenti verò manè ac deinceps quotidie extra castra per circuitum de Cœlo manna seu ros in minuta grana concretus cecidit, ac per terræ superficiem acervatim jacuit, quem colligens populus molâ fregit aut in mortario trivit, ex eoque deinde tortulas sive placentas optimi saporis coxit. Colligebatur porrò quotidie certa in singula capita mensura. Nefas erat aliquid mannæ in sequentem diem servare, ut sic omnes à quotidiana DEI providentiâ penderent. Sexto die duplex portio colligebatur, ne quies Sabbathi violaretur; imò eodem die etiam parabatur, ut coctum Sabbathò edi posset. Unde dies sexta dicta est Parasceve. Nona mansio fuit in Daphca. Decima in Alus.

Israëlitz iter
prosequuntur
in Mara; in
Elim; deinde
rursus ad ma-
re rubrum.
c. 16.

In deserto Sin
coturnices
primò illap-
sæ, & manna
de Cœlo ce-
cidit. c. 16. à
v. 13.

Petra Horeb
virgâ Moſis
percuſſa co-
pioſam po-
pulo aquam
profundit.
c. 17. à v. 1.
n. 8.

Undecima in Raphidim. Ubi cum non eſſet aqua, rurſum popolare murmur exortum eſt, ita ut Moſes timeret, ne lapidaretur. At brevi ſopitum eſt; nam Moſes juſſu Domini ad petram Horeb aſcendit eamque virgâ percuſſit, quæ mox profudit aquas copioſiſſimas verſus caſtra ad uſum totius populi & jumentorum pleno flumine decurrentes. Dehâc petrâ tradunt Hebræi, ex ea totis deinceps quadraginta annis fluvium per omnes manſiones profluxiſſe juxta illud Apoſtoli: *Bibebant de conſequenti eos petra*, ſcilicet de aquâ petræ, quæ eos ſequetur quocunq; demigrarent, ut hydrias, replere, uti hætenus, & circumferre non eſſet opus.

Orante Moſe
Amalecitæ
vincuntur. c.
17. à v. 8.

Hinc tranſeundum erat per terram Amalecitarum, qui ab Amalec nepote Eſau dependentes, per Arabiam petræam diſperſi habitabant. Rex illorum tranſitu Iſraëlitæ prohibiturus cum exercitu contra hos progreditur. Re cognita Moſes Duceſſem Joſue cum delecto milite hoſti occurrere jubet. Ipſe interea cum Aarone & Hur Mariæ Sororis ſuæ marito verticem colliſ ad montem Horeb pertinentis aſcendit, ibique orat, dum Joſue conſigit. Factumque eſt, ut cum Moſes manus ad Cælum levaret, vinceret Iſraël, ſi remitteret, Amalec ſuperaret; donec Aarone & Hur manus ejus uſque ad Solis occaſum ſuſtentantibus Joſue plenâ victoriâ potius Regem cum reliquis in fugam compelleret.

Venitur ad
montem Si-
nai, c. 19.

Motiſ inde caſtris venerunt ad montem Sinai; quæ fuit manſio duodecima rebûs geſtîs celeberrima. Hic enim DEUS composuit formavitque Eccleſiam & Rempubicam Hebræorum. Præceſſerat Moſes ſeſtinabatque adire Dominum, veluti juſſus erat, in monte Sinai, dum populus paulatim ſubſequeretur. Igitur in mandatis accipit, diceret Iſraëlitis, viſiſſe eos, quæ feciſſet Ægyptiis, quanta ipſis; fore eos deinceps quoque ſibi populum præ cunctis aliis dilectum, ſi ſponderent obedientiam, vellentque à ſe Domino legem vitæ, vivendique rationem accipere. Moſes convocatis ſtatim Majoribus natu exponit, quæ ſibi mandata eſſent, reſponditque omnis populus: *Cuncta quæ locutus fuerit Dominus, faciemus*. Quod cum Moſes in montem retuliſſet, eum mox Dominus remittit, jubetque in diem tertium paratos eſſe ad audiendam legem.

DEus prace-

Illaceſcente tertio die cœperunt ſonare tonitrua, micare ful-

fulgura, clangere buccinæ, mons densissimâ nûbe opertus contremiscere & fumare. Moses igitur populum omnem è castris in occursum DEI educit; qui dum attoniti stant ad radices montis, Dominus igneo splendore circumdatus augustâ & Majestatis plenâ voce toto audiente populo Decalogi præcepta detonuit ac promulgavit; id quod factum est cum tanto terrore populi, ut à monte versus castra mox recederet, veritus ne DEUS iterum simili modo loqueretur, rogarétque Mosen: *Loquere tu nobis & audiemus: non loquatur nobis Dominus, ne forte moriamur.* Quæ verba cum Moses statim ad Dominum adhuc in caligine stantem retulisset, probavit, seque posthac Mose Inter-nuntio usurum populo adhuc ante tentoria stanti referri iussit.

Igitur Dominus in posterum cum solo Mose egit, eique eo adhuc die varia multaque Præcepta Judicialia cum quibusdam legibus cæremonialibus ad populum referenda ab eoque observanda tradidit. Moses verò eadem adhuc vesperâ reversus in castra narravit omnia, quæ audierat à DEO. Responditque populus una voce: *Omnia verba Domini, quæ locutus est, faciemus.* Et ut ad memoriam Posteritatis sempiternam propagaretur obligatio, quam Patres pro se suisque Posteris suscepissent de prædictis legibus, judiciisque servandis, universos Domini sermones in publicas tabulas reculit, scriptoque mandata coram universo populo legit; qui cum iteratò obedientiam spondisset, initum inter DEUM ac duodecim tribus fœdus solemnè ritu, erectò ad radices montis Sinai altari, oblatisque holocaustis & immolatis victimis confirmatum est.

His ita constitutis Moses cum Josue Ministro suo montem ad diuturniorem moram adiit, monitò populò, ut si quid interea quæstionis nasceretur, ad Aaronem & Hur referretur. Hoc in congressu jubet Dominus Sanctuarium sibi construi, quod sit instar templi ejusdem mobilis, in quo ipse habitet & à populo suo colatur. Simul designat ipsi Ideam totius operis, monens iterum iterumque: *Inspice & fac secundum exemplar, quod tibi in monte monstratum est.* Inter idoneos hujus operis Magistros præcipuum nominat c. 31. v. 2. & 3. Beseleel de tribu Juda. Necessariam ad id materiam donaque pretiosa populus veluti Primitias sponte offerat. A Sanctuario descendit ad illius Mini-

pta Decalogi populo promulgat. c. 19. à v. 16. & c. 20.

Moses alia variâque præcepta accepit. c. 21. 22. 23. 24.

Moses quadraginta dies cum Domino moratur. c. 24. à v. 13. & c. 25. 26. 27. 28. 29. 30. & 31.

stros, atque inprimis Aaronem ejusque filios vocat ad Sacerdotium. Deinde describit vestes mysteriis plenas Summi Pontificis Aaronis aliorumque Sacerdotum. Docet quo ritu Aaronem & Sacerdotes consecrari oporteat, uti & altare; quæ sint functiones tum Sacerdotum, tum Levitarum. Demum Dominus Mosi in manus dat duas tabulas lapideas, in quibus scripserrat manu propria decem illa præcepta, quæ nuper ore de monte promulgaverat.

Interim populus aureum vitulum erigit & adorat. c. 32. à v. 1. ad 7.

Interim expectato frustra ultra triginta jam dies Mosi in castra reditu Israëlitarum longioris moræ impatientes Aaronem ad-eunt, & *fac nobis*, inquit, *Deos, qui nos præcedant*. *Mosi enim huic viro, qui nos eduxit de terra Ægypti, ignoramus quid acciderit*. Aaron diu cunctatus tandem armatis precibus victus iniquæ postulationi cessit, & vitulum aureum ad imitationem Juvenci, quem Hebræi in Ægypto sub nomine Apidis, Serapidis, & Osiridis coli viderant, confari ex comportatis liberaliter inauribus permisit. Illi verò erecto mox altari vitulo vitulos offerunt, *sedent manducare & bibere*, & *surrexerunt ludere & choreas circa Idolum ducere, clamareque: Hi sunt Dii tui Israël, qui te eduxerunt de terra Ægypti*: insigni in Deum calumniâ.

Abjectis tabulis Idololatrias morte punit. Ex. 32. à v. 7. Deut. 9. v. 12. 20. & 21.

Moses rem totam cum ingenti dolore intelligit à Domino, jubeturque in castra descendere. At ipse timens, ne Dominus ad unum omnes deleret, non prius recessit, quàm argumentis & precibus suis animadverteret utcunque placatum. Tum verò cum Josue quadragesimo demum die descendit. Vicinus castris ipse oculis suis videt vitulum & choros. Rem indignissimam non ferens projecit tabulas, easque ad radices montis confregit sicut aliàs laceratione vestium, ita tunc confractioe tabularum injuriam in divinam Majestatem publicè & quasi solenni ritu contestatus; accurrensque vitulum contrivit usque ad pulverem, quem sparsit in aquas, ne ullæ Idoli reliquæ superessent. Reprehenso deinde Aarone stans in ingressu castrorum, *si quis*, inquit, *Domini est, jungatur mihi*: quâ voce exciti filii Levi omnes accurrerunt strictisque gladiis Ducem Mosem sequentes, quasi viginti tria millia Idololatrarum inauribus carentium conciderunt.

Moses placat

Altero die repetit montem populi sui causam acturus, jacul-

cuitque totis quadraginta diebus atque noctibus coram Domino vehementer orans, ne, uti comminatus fuerat, populum deiret. Cum diu nihil proficeret, tandem verba illa, quæ stuporem omnibus sæculis attulerunt, effudit: *Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti.* Tantis precibus commotus denique se nunc quidem pœnam differre, aiebat; duceret porro populum in terram, quam se daturum jurasset Abraham, Isaac & Jacob, adfore Angelum, qui præcedat. At Moses orare non destitit, donec promitteret, seipsum, uti antea, præcessurum, *c. 33. v. 17.* Promisit demum & istud, iussitque eum parare duas alias tabulas easque ad se afferre. *c. 34. v. 1.*

Moses ubi in castra venit, ut populum bono aliquo nuntio recrearet, simul tamen pœnitentiâ & luctu ad novas tabulas accipiendas præpararet, docuit meliore quidem loco res suas esse apud Dominum, dixisse tamen, non ascensurum cum eo, sed Angelum, dissimulans, Dominum denique etiam istud promississe; quo nuntio percussus *deposuerunt ornatum suum, & vestem lugubrem induerunt.* Moses verò cum paratis novis tabulis in montem Sinai ascendit.

Hoc congressu Dominus servum suum singulari gratiâ beavit. Hactenus enim cum Domino, vel potius cum Angelo DEI Legato nube interpositâ egerat, tunc autem Angelus formam corpoream indutus ac eximio fulgore radians amotâ nube sese videndum in montis vertice eidem indulgit. Intra quadraginta dies, quos totos sine cibo & potu cum Domino in monte transegit, varia rursus præcepta accepit de primogenitis, Sabbatho, azymis, cœterisque festis, prohibitiones de gentium societate, connubiis, de Idololatriâ &c. Demum cum duabus novis tabulis digito DEI scriptis in castra reversus est; quem dum populus venientem vidit, vestimenta luctus deposuit lætusque Mosi diu expectato occurrit. Timuit tamen propius accedere; nam ex fulgore visi Angeli faciem Moses retulerat fulgurantem & intensioris lucis radios quasi cornua ex utroque frontis angulo emittentem. Unde deinceps vultui suo velamen obtendit, cum loqueretur ad populum; cum verò rediret ad colloquium cum DEO, deposuit.

Domini.
Ex. 32. v. 30.
Deut. c. 9. v.
18.

Populus pœ-
nitentiâ a-
git. Ex. c. 33.
& 34.

Moses è
monte refert
duas alias ta-
bularum digito
DEI scriptas,
Ex. c. 34. v. 29.

Re-

Sanctuarium
construitur.
Ex. c. 35. 36.
37. 38. 39.

Restitutis hoc modo rebûs, quas vitulus aureus turbaverat, Moses curas suas ad constructionem Sanctuarii convertit, Incauitque universæ multitudinis animus ad largiendum omnia, quæ ad sanctum opus necessaria forent. Præter æs & argentum ingens vis auri ex armillis, inauribus, annulis, vasis &c collata est. Accessit his plurima lanæ, lineæ lignæque materies, plurimus pellium, gemmarum & pretiosorum lapidum apparatus, in quibus dum artifices non pauci magno studio laborant, quinque ferè menses abierunt.

Moses gubernationis adiutores assumit. Ex. c. 18.

Interea Moses boni Principis munus in regendo populo ejûsque controversiis componendis exequitur. Nam in tam diuturna ejus absentia multa quotidie in tanta populi multitudine exorta sunt dubia, quæ ad reditum Moïsi rejecta fuerant, ab ordinariis Judicibus. Dum in his multus est, venit ad ipsum ex vicina Madianitide Jethro cognatus ejus sacerdos uxorem Moïsi Sephoram cum duobus ejus filiis adducens; qui postquam Moïsi varia pro gubernando tam numeroso populo consilia dedisset, reversus est in terram suam; Moïses verò secutus ejus monita de Tribubus viros sapientes & nobiles assumpsit, quibuscum gubernationis curas divisit, ita ut ipsi minores causas judicarent, graviores ad se referrent.

Sanctuarium erigitur & describitur, imprimis arca. Ex. 37. à v. 1. ad 10. & c. 25. à v. 10. ad 23.

Perfecto toto Sanctuarii opere Moses illud erexit juxta ordinem à Domino præscriptum. Nobilissima illius pars fuit arca, in qua lex tabulis lapideis digito DEI inscripta servabatur. Fuit quadrata ex ligno Setim, quod ligni genus crevit in eo deserto durum, & penè corruptionis expertus. Longatres pedes totidémque quadrantes: duos pedes cum quadrante tum lata tum alta: intus & foris obducta lamellis aureis. In parte superiori corona seu limbus aureus prominens totam arcam cingebat. Operculum ex solido constabat auro, dictum *Propitiatorium*, quoddam DEUS, cujus illud quasi sedes erat & thronus, inde se propitium exhiberet respondendo Moïsi vel Sacerdoti se consulenti; unde & *Oraculum* dicebatur. Ex utroque latere Cherubini aurei formâ juvenum stantes super basin, cui arca insidebat, Propitiatorium sustentabant, aliisque & brachiis totiusque corporis compositione se DEO quasi Regi in throno sedenti humillimum obsequium exhibere videbantur. Ad breviora arcæ latera aurei circuli affixi erant, in quos vectes aureis obvoluti bracteâs immittebantur, ut à quaternis Levitis gestari posset.

Alterâ

Altera Sanctuarii pars fuit mensa, in qua proponebantur panes coram Domino, dicti propterea *panes propositionis*; ex eodem ligno Setim facta, & iundique laminis aureis tecta: longa duobus cubitis, uno lata, unòque alta & semisse: cincta limbo aureo quatuor digitos alto, ut impositos panes contineret & à lapsu prohiberet. Nitebatur 4. pedibus in quatuor angulis, habentibus simul 4. aureos circulos ad eam, cum opus foret, vestibus circumferendam. Porro mensæ imponebantur inprimis panes propositionis azymi duodecim, singuli à singulis tribubus oblati, duobus ordinibus distincti, seni & seni, Sabbatho quovis remotis veteribus recentes; quò Tribus ita publicè significarent, se à DEO continuò ali, & gratitudinis ergò quasi perpetuum illi Sacrificium offerre. Imponebantur quoque acetabula, phialæ, crateres & cyathi ad libandum vinum, ut adeò mensa convivii speciem referret.

Mensa, c. 25.
à v. 23. c. 37.
à v. 10.

Tertia pars candelabrum ex talento seu centum viginti quinque libris auri confectum. Ex ejus stipite tres utrinque surgebant rami triplici ordine scyphorum, sphaularum, & liliorum ornati; stipes verò rectus quadruplici eorundem serie ornabatur. In apice septem lucernæ nocte, per diem verò, extinctis manè quatuor, tres solùm ardebant.

Candelabrum, c. 37.
à v. 17. & c.
25. à v. 31.

Quarta pars fuit altare thymiamatis, duobus cubitis altum, uno longum, unòque latum, ex ligno Setim, sed undique aureis laminis opertum. Ad quatuor angulos erecta erant totidem stigilla, quæ in imò pedum officio fungebantur, in summo in cylindri formam acuebantur, dicta altaris cornua. Inter hæc erat craticula ad prunas excipiendas, imponendumque thymia- ma. Per gyrum altaris corona aurea formâ quadratâ circumducebatur. Habebat & hoc altare suos aureos annulos, ut vestibus portari posset. In hoc alteri bis quotidie adolebatur incensum manè sub auroram, cum lucernæ extinguebantur, & rursus vespere, quando accendebantur.

Altare thymiamatis, c. 30. à v. 1. & c. 37. à v. 25.

Quinta pars altare holocaustorum itidem erat ex lignis Setim, sed ære undique vestitum contra vim ignis & aëris injurias. Et ne ipsa etiam æreæ laminæ perpetuo igne lique- cerent, intra altaris latera parietes è terra argillosa vel impositis lapidibus extructi erant. Tribus cubitis assurgebat è terra: longum fuit cubitis quinque. totidem latum. In quatuor angulis

Altare holocaustorum, c. 38. à v. 1. ad 8. & c. 27. à v. 1.

ascendebant quatuor tigilla, dicta cornua altaris. Medium altaris occupavit craticula cum æneo reti ita constructa, ut victimæ imponi, & ab igne subjecto cremari, cineres autem & prunæ minores in terram decidere possent. Habebat & craticula suos, & reliquum altare suos annulos & vectes, ut cum necesse esset, seorsim moveri & devehiri possent.

Erat præterea, ut vasa minora mittamus, labrum æneum seu concha, ex quâ per fistulas defluente aqua lavabant Sacerdotes intestina animalium, ac etiam manus ac pedes suos; nam reverentiæ causâ nudis pedibus in tabernaculo ministrabant.

Labrum
æneum. c. 10.
v. 12. & c. 38.
à v. 8.

Tabernacu-
lum. c. 26.

Jam ipsum tabernaculum erectum ex tabulis Setinis longitudine habebat cubitos triginta, latitudine decem, totidem altitudine. Hæ tabulæ commissuris aptè inter se junctæ intus erant inauratæ. Earum quævis lata erat cubitum & semis, alta cubitos decem, crassa digitos quatuor, & duabus argenteis basibus terræ affigebatur. Erant igitur in latere meridionali viginti ejusmodi tabulæ, totidem in septentrionali, in occidentali octo. In parte orientali ubi ingressus erat in tabernaculum, locò tabularum stabant quinque columnæ Setinæ inauratæ ita dispositæ, ut quatuor aditus in Sancta Sacerdotibus præberent. Ut tabernaculum firmitus stabiliusque consisteret intus vectes inaurati in circulos aureos immissi tabulas continebant. Tabulæ & columnæ ita undique compactæ regebantur quaternis ingentibus velis. Primum erat pulcherrimè & pretiosissimè contextum ex bysso, lini genere subtilissimo, aliisque filis hyacinthinis, cœruleo scilicet ac cœlesti colore tinctis; coccineis, grano certi fruticis; purpureis, succo seu sanguine ostreæ imbutis filis; non simplicibus sed retortis & inter se ad firmitatem convolutis; quod velum ad modum tentorii distendebatur & pro Cœlo seu testudine erat. Huic superinductum fuit aliud velum cilicinum ex pilis caprarum textum, & huic tertium ex pellibus arietum rubro colore tinctis. Demum quartum violacei coloris, itidem ex pellibus, sed crassioribus, erat postremum totius tabernaculi operimentum adversus omnes Cœli injurias.

Sanctum, &
Sanctum
Sanctorum.
Ex. c. 26. à v.
81.

Tabernaculum ita constructum in duas dividebatur partes. Anterior viginti cubitos longa dicebatur *Sanctum*. Posterior & interior 10. cubitos longa, totidemque lata vocabatur *Sanctum Sanctorum*, id est, 2ª pars tabernaculi, eratque quasi chorus Sa-

Sacelli. Sanctum Sanctorum dividebatur à Sancto velò byssinò pendente è quatuor columnis Setinis, quarum capitella erant aurea, corpus inauratum, bases argenteæ, columnæ verò ita dispositæ, ut per earum intervallum Pontifex oraculum ingredi posset. In Sancto Sanctorum non erat nisi arca, & in ea tabulæ legis. In Sancto stabat mensa propositionis ad latus Aquilonare: ad meridionale candelabrum septifidum. In medio altare thymiamatis obversum arcæ, ut eò fumus ascenderet.

Tabernaculum ambiabat quadrangulare atrium habens in longitudine cubitos centum, quinquaginta in latitudine. Tergum & latera atrii distabant æquali spatio à tabernaculo nempe viginti cubitis; quod verò spatium circa vestibulum erat reliquum, amplius patebat per integros quinquaginta cubitos; hoc enim spatium deputatum erat Sacrificiis. Unde in medio illius erat altare holocaustorum ante fontem tabernaculi; & ante illud labrum æneum seu ingens illud lavatorium. Tota hæc arca claudebatur sexaginta columnis æneis, quarum quævis ab altera quinque cubitis distabat. Ex iis cortinæ dependebant & instar murorum sepiebant & claudebant atrium, in quatuor lateribus ad trecentos cubitos extensæ, altæ 5. solum cubitis, ut populus tabernaculum, quod erat duplò altius, aliquo modo videre posset; nam in ipsum atrium solis Sacerdotibus & Levitis ingredi licebat. Porrò columnæ erant argenteis flosculis, ramis atque emblematis undique vestitæ. Omnes cortinæ erant ex bysso, lino scilicet candidissimo è terra nato, non serico, quod vermes progigunt; & quidem ex bysso retorta, duplicatò nimirum aut triplicato & in se reflexò filò; cortinæ tamen lateris orientalis erant variis coloribus, coccineo, purpureo, & hyacinthino, plurimòque artificio opere phrygio illusæ, sicut velum primum tabernaculi.

Nunc igitur soli adhuc deerant idonei Ministri, qui sacra tractarent, ac DEum totius populi nomine ac loco peculiaribus cæremoniis ac ritibus colerent. Et poterat quidem Dominus omnes è tredecim Tribubus Primogenitos ad hoc ministerium sibi assumere, utpote quos peculiari titulo suos fecerat, quando his parcendo Primogenitos Ægyptiorum ultimâ nocte omnes per Angelum peremit, & Israëlitas eorum morte è servitute liberavit. Noluit tamen omnes domos ac familias suis spoliare Pri-

Structura ta-
bernaculi.

Ex. 27. 28. 9.

Ex. 38. 2 v. 9.

ad 21.

Ex. c. 40.

MinistriSan-
ctuarii con-
stituuntur.

Ex. c. 28. &

29. Num. c.

3. à v. 11.

1. Paral. c. 28.

mogenitis; sed eorum loco integram Tribum Levi elegit, quam cultui suo addiceret, ex reliquis Tribubus minùs numerosam, adeoque iis ob sustentationem minùs onerosam. Et quidem Aaronem ejùsque posteritatem ad Pontificatum & Sacerdotium vocavit, reliquas familias à Patriarcha Levi descendentes ad inferiora Ministeria simplicium Levitarum, Cantorum, Janitorum &c.

Consecratio
Pontificis &
Sacerdotum.
Ex. 29.
Ex. 40. v. 9.
ad 14.
Lev. c. 8.

Igitur primo die mensis primi egressionis ex Ægypto anni secundi, cum columna nubis supra tabernaculum constitisset, splendorque suo significasset, Majestatem divinam adesse præsentem, Moses Aaronem summum Pontificem & quatuor ejus filios Nadab, Abiu, Eleazar & Ithamar ad tabernaculum adductos coram omni populo Sacerdotes initiavit his ritibus: primò eos lavit: secundò sacris vestibus induit: tertio dedit eis in manus vitulum ac duos arietes certis cæremoniis immolandos, quæ in oblatione maximè posita erat Sacerdotis consecratio: quarto unxit per septem continuos dies aspergens tam illos quàm vestes eorum quotidie oleo mixto sanguine arietis: ungebat autem aurem illorum dexteram, & pollicem manùs & pedis dexteri. Quintò debebant hoc consecrationis tempore noctes diesque excubare in atrio tabernaculi. Consecrationi summi Sacerdotis istud peculiare erat, quòd totum ipsius caput ungeretur.

Vestes Sacer-
dotum.
Ex. c. 28. c. 39.

Vestes, quibus induebantur Sacerdotes, & ferè etiam Levitæ, hæ erant: femoralia linea: tunica talaris byssina ex telà duplicatâ contexta sine laxitate aut fluxu superfluæ materiæ: balthæus seu zóna lata digitos quatuor ex floribus purpureis, hyacinthinis & byssinis contexta & piéta, quæ tunica talaris adstringebatur: Pileus Sacerdotalis Mitra, Cidaris, & Tiara dictus è materia byssina rotundus instar spheræ mediæ. Cum autem nulla mentio fiat tibialium, apparet nudis pedibus in atrio ministrare solitos, quanquam fortassis non sine soleis sive sandaliis.

Cultus summi
Pontificis.
Ex. c. 28 &
39.

Præter has vestes Sacerdotibus omnibus communes Summus Pontifex gerebat alteram tunicam talarem interiori tunicæ superinductam, hyacinthinam cum manicis utroque in latere assutis. In extrema tunica circum pendebant duo & septuaginta tintinabula aurea, totidem Malogranatis opere textili con-

fectis

fectis, coloréque hyacinthino, coccineo & purpureo variatis, alternatim dependentibus. Hanc tunicam zona altera prioréque nobilior adstringebat. Præterea habebat superhumeralé, Hebraicè Ephod, cujus una pars humeros, altera pectus usque ad cingulum tegebat, jungebaturque una alteri in summitate humeri per duos lapides onychinos miræ pulchritudinis & magnitudinis, ita ut in singulis sena Patriarcharum nomina sculpi possent. Materia hujus Ephod seu pallioli erat pretiosissima ex filis tum aureis tum sericis hyacinthi, cocci bis tincti & purpuræ variata. Extra ordinem quidem Ephod etiam reliqui Sacerdotes portarunt, sed tantum lineum, uti habetur *1. Reg. 22. v. 18.* Huic superhumerali summi Pontificis ad pectus per aureas catenulas & uncinos adnexum erat aliud longè pretiosius ornamentum dictum Rationale, quadratum, palmo longum & altum. Huic per quatuor ordines intexti erant duodecim lapides miræ magnitudinis ac pretii, insculpta ferentes duodecim filiorum Jacob nomina: Sardius Ruben, Topasius Simeon, Smaragdus Levi. In secundo ordine Carbunculus Judam, Saphirus Dan, Jaspis Nephthalim. In tertio Lyncurius Gad, Achates Aser, Amethystus Issachar. In quarto Chrysolithus Zabulon, Onychinus Joseph, Beryllus Benjamin. Præterea ad latera Rationalis scripta erant hæc verba *Urim*, & *Thummim*, latinè *Doctrina* & *Veritas*. Hoc Ephod ac Rationali indutus Pontifex si vel suo vel alio nomine consulebat Dominum, futura prædixit vel ad interrogata voce interna aut externa respondit, *1. Reg. 30. à v. 7.* quanquam non semper. Uti constat ex *1. Reg. 28. v. 6.* Demum Tiaræ Pontificiæ lamina aurea in fronte affixa erat cum insculpto Nomine DEI Jehova.

Eodem simul tempore Moses septenâ unctiōne consecravit altaria thymiamatis & holocausti totumque tabernaculum cum omnibus vasis, & suppellectile sua, ingenti ad id copia unguenti usus, cum res non leviter aspergerentur, sed omnino perfunderentur.

Levitæ à 25. annis ad ministerium tabernali assumpti his ritibus consecrabantur. Primò aspergebantur hysopo, aquâ lustrali, cineribus vaccæ rufæ combustæ affusâ, tincto. Secundò radebantur eorum pili. Tertio lavabantur vestimenta. Quarto imponebant manum duobus bobus, & Sacerdotibus immolan-

H 3

dos

Consecratio
totius taber-
naculi.

Ev. 30. à v. 23.

Ex. 40. à v. 9.

Lev. 8. à v. 10.

Consecratio

Levitarum.

Num. 8. à v. 6.

dos præbebant, unum in holocaustum, alterum in expiationem peccati. Quintò Principes populi totius nomine ante tabernaculum posuere manus super Levitas hoc ritu transferentes ac donantes eos in perpetuum DEI obsequium. Sextò Moses & Aaron illos nunc de medio filiorum Israël separatos ac Domino oblatos DEO ejusque Ministerio addixere.

Officium Sa-
cerdotum.
Ex. 30. v. 7.
& 8.
Lev. 1.
N. 18. à v. 1.

Porro officium Sacerdotum erat pelles victimis detrahere, hostias in frustra concidere, membra cæsa super altare ordinare, sanguinem per circuitum altaris spargere, ignem in altari subjicere, struem lignorum componere, sacrificia tum quotidiana, tum alia extra ordinem offerre: lucernas accendere, extinguere, componere manè & vesperi: olea conservare, vasa tabernaculi inspicere: panes propositionis in mensa ponere: in altari thymiamatis incensum offerre &c

Officium Le-
vitarum.
N. 1. à v. 50.
N. 4.
N. 18. à v. 2.

Simplices Levitæ debebant omnia Sacerdotum jussu præparare, hostias, panes, oleum, thymiamata aliæque id genus: excubare ante tabernaculum illudque ac ejus vasa custodire; & fortassis inter excubandum partitis inter se quatuor noctis vigiliis DEO laudes canere, & orare pro universo populo. Cùm verò migrandum aliò fuit, ii, qui intra trigessimum & quinquagesimum annum erant, res sacras portabant: & Caathitæ quidem arcam triplici velamento prius à Sacerdotibus involutam, mensam, candelabrum, altare aureum, altare holocaustorum, & omnia Sanctuarii vasa prius pellibus janthinis, palliis hyacinthinis, aut purpureis benè tecta & involuta. Gersonitæ gestabant cortinas tum tabernaculi, tum atrii, tectum tabernaculi, tentorium, vela, funiculos, omnia vasa Ministerii janthinis velis benè involuta; Meraritæ ferebant tabernaculi tabulas, vectes, columnas, ac bases: columnas quoque atrii cum basibus, paxillis & funibus suis; omnia denique reliqua vasa ac suppellectilem.

Primitiæ Aa-
ronis, Lev. 9.
& 19. v. 1. & 2.

Post finitos septem consecrationis dies Aaron Primitias suas celebravit, cæpitque fungi ministerio Pontificatus sui, ac certa Sacrificia præparavit. Et ecce egressus ignis à Domino devoravit holocaustum & adipem, qui erant super altare, tum ad honorandum Aaronem, tum ad approbanda eorum toto populo oblata ac deinceps offerenda Sacrificia. Quâ autem re conturbati duo filii Aaronis Nadab & Abiu dum altare holocaustorum

rum non ausi accedere profanum ignem aliunde ad coquendas carnes contra divinum præceptum sumunt, divinitus occisi sunt ac deinde extra castra sepulti toto populo lugente. Itaque soli duo filii reliqui Eleazar & Ithamar Pontificum & Sacerdotum progeniem deinceps propagarunt

Interea ab egressu ex Ægypto annus fluxerat. Itaque universus populus secundum Pascha ac anniversarium libertatis suæ diem cum gaudio celebravit, cumque paulò post hinc à monte Sina migrandum esset, voluit Dominus populum iterum numerari, & in sua quemque familia tribuque censeri. Et reperta sunt virorum, qui à vigesimo anno poterant ad bellum procedere sexcenta & tria millia quingenti & quinquaginta: nempe de tribu Ruben quadraginta sex millia quingenti: de tribu Simeon quinquaginta novem millia trecenti: de tribu Gad quadraginta quinque millia sexcenti quinquaginta: de tribu Juda septuaginta quatuor millia sexcenti: de tribu Isachar quinquaginta quatuor millia quadringenti: de tribu Zabulon quinquaginta septem millia quadringenti: de tribu Ephraim quadraginta millia quingenti: de tribu Manasse triginta duo millia ducenti: de tribu Benjamin triginta quinque millia quadringenti: de tribu Dan sexaginta duo millia septingenti: de tribu Aser quadraginta millia, & mille quingenti: de tribu Nephtali quinquaginta tria millia quadringenti. Tribum Levitarum noluit Dominus sub ejusmodi censum venire, sed bellicorum onerum aliorumque immunes suo tantum cultui mancipari. Nihilominus hæc occasione etiam Levitæ numerati sunt, & ex familia Gerson, Caath, & Merari à mense uno & supra in genere masculino fuerunt viginti duo millia. Qui verò ex his apti essent ad ministerium in tabernaculo fœderis & ad onera portanda à triginta annis usque ad quinquagesimum, fuerunt octo millia quingenti octoginta.

Demum ordinavit Dominus, quò quæque tribus loco constitueret, cum castra metarentur; voluitque ut tribus Juda, Isachar & Zabulon occuparent partem tabernaculi orientalem, vocarenturque ob Principatum Judæ *castra Juda*; utque hæc tres Tribus primæ ingrederentur, ac ducerent agmen, cum proficiscendum esset. Ruben, Simeon & Gad Sanctuarii latus meridiana clauderent, vocarenturque *castra Ruben*, & secundò loco

Celebratur secundum Pascha & populus numeratur.

N. 9. v. 4. & 5.

N. 2. v. 32.

N. 1. à v. 42.

N. 4.

Ordinantur castra N. 2.

locò se darent in viam. Ad occidentem castra figerent Ephraim, Benjamin & Manasse, dicerenturque *castra Ephraim*, & teritiò locò procederent. Quartum latus ex parte Aquilonis stiparent, Dan, Aser, & Nephtali, *castraque Dan* nominarentur, & totum agmen clauderent. Levitis assignatus est locus, in medio duodecim tribuum, sic ut proximi essent Sanctuario. Et Mosi quidem & Aaroni pars orientalis, quâ aditus erat ad Sanctuarium, attributa est.

Israelitæ se
arabum in vi-
am dant. N.
10.

Exacto ad montem Sinai integrò ferè annò columna nubis moveri cœpit, populùsque universus colligere sarcinas, plaustra jumentaque onerare ac se ad iter accingere. Datò deinde tubà argenteà per Sacerdotes signò arca sub columna nubis à Levitis portata comitante Mose & Aarone præcessit. Secuta sunt castra Judæ, Ruben, Ephraim, ac Dan cum sociis per suas turmas quæque. Post tres primas tribus Gersonitæ & Meraritæ Levitæ tabernaculi suppellectilem ejusdemque structuram partim devehebant plaustris, partim humeris portabant. In medio duodecim tribuum Caathitæ deferebant res Sanctuarii, mensam, candelabrum, altare incensi &c. ut sic erecto jam à præcedentibus tabernaculò hi seriùs adventantes sacram suppellectilem in paratam jam sanctam ædem immitterent.

Murmuran-
tes puniun-
tur. N. 11.
Deut. 9. v. 22.

In via ob paulò longius iter ortum est murmur contra Dominum. At ipse injustas ejusmodi querelas haud ampliùs ferens ignem è terra excitavit, qui extremam devoravit partem castrorum, eos scilicet, qui tædiò itineris è variis tribubus remanserant. Post tridui iter substitit columna nubis & ex fronte in medium agmen cum arca recessit, & signum populo castra metandi dedit in solitudine Pharan locò, qui ab eventu postea sepulchra concupiscentiæ dictus est. Vix enim fixerunt castra, cum ad solita obtrectationem arma conversi sunt. Desiderio carniùm primò murmurare cœpit promiscuum Ægyptiorum vulgus, quod cum Israëlitis de Ægypto ascenderat. Malum illicò serpebat in populum, ita ut etiam manna contemnerent præalliorum, porrorum, cucumerum, peponùmque fructibus, quos in Ægypto gratis, uti aiebant, comedissent. Dominus licèt iratus esset valde, distulit tamen pœnam, atque ad preces Mosi demisit coturnices in castra, ac per circuitum eorum, in tanta copia, ut populo per integrum mensem sufficerent. At cum ii præcipue,

cipue, qui carnes nuper seditiosè flagitaverant, diu lautè epulati essent, demum versæ sunt in nauseam, ac plerique, dum adhuc carnes erant in dentibus eorum, perièrunt, Domino intempestivum carniùm desiderium strage plurimorum multante. Sed & Mariam, Mosi Sororem ibi leprâ Dominus percussit, quòd cum Sephora rixans Mosi auctoritatem Aaronè etiam probante, elevare ausa esset, diceretque: *Num per solum Mosen locutus est Dominus? nonne & nobis similiter est locutus?* N. 12.

Integràm hîc mensèm quieverant. Tum verò Duce columnâ iter rursùm ingressi quarto die in Haseroth pervenerunt, ibique manserunt, donec Maria post septem dies à lepra sanata est. Ex Aseroth post quatuor dies venerunt in Cadesbarne quæ fuit mansio decima quinta. Hîc Moles terram promissam, ad quam hinc jucundissimùm prospectus erat, avidè confluenti populo ostendit, dixitque ex voluntate Domini: *Vide terram, quam Dominus DEus tuus dat tibi, ascende & posside eam*: non dubitans, omnes, sine mora duceret, conclamatueros. At populus priùs mittendos putavit, *qui considerent terram*, & renuntient, per quod iter oporteat ascendere. Inexpectatum responsum Moles retulit ad Dominum, eòque consultò assensus est. Missi sunt ergo exploratores duodecim, ex quavis Tribu unus; inter quos Josue Minister Mosi de Tribu Ephraim, & Caleb de Tribu Juda. Mandatis instructi peragrârunt totam ferè Chanaanitidèm tempore vindemiæ, veneruntque etiam in Hebron, ubi inter cives erant quidam proceræ staturæ homines de posteritate alicujus gigantis, Enac nomine. Ubi post 40. dies in castra redierunt, Josue & Caleb bona omnia nuntiârunt, terram verè lacte & melle fluere; utque populo fidem facerent, ostenderunt palmitem cum sua uva, quem asportaverant in vecte: hortabanturque populum: *Ascendamus & possideamus terram, quoniam poterimus obtinere eam*. Cœteri contra: *Nequaquam, inquit, ad hunc populum valemus ascendere, quia fortior nobis est*. Deinde terrificè referebant, quæ populum ab ingressu deterrèrent, ac inter alia, homines se vidisse tam proceræ staturæ, quibus comparati quasi locustæ viderentur. Itaque reclamantibus frustra Josue & Caleb factum est, ut murmur ingens & seditio oriretur contra Mosen & Aaronem. Josue quoque & Caleb in periculo erant, ne lapidibus obruerentur, passimque

Mittuntur,
qui terram
promissam
explorent.
N. c. 13. &
14. Deut. 1;
à v. 20.

in circulis audiebantur seditiosorum voces : *Nōne melius est reverti in Ægyptum?*

Israëlitz da-
minantur
quadraginta
annorum
exiliō. N. 14.
à v. 5.

Interea Moses, & Aaron in terram prostrati jacebant coram tabernaculo timentes, ne Dominus iratus ita detrahentem sibi ac promissæ terræ populum omnem perderet, ac pestilentiam, veluti minabatur, consumeret. Et profectō ægrè ab omnium internecone prohibitus DEI furor in eo tamen constitit, ut latâ sententiâ omnes damnaret longô quadraginta annorum juxta quadraginta dies, quibûs terram explorari voluissent, per desertum exiliō, eos verò, qui tunc, cùm ex Ægypto egréderentur, jam vigesimum egissent annum, hâc insuper poenâ, ut nullus terram promissam intraret, sed præter Calebum & Josue omnes paulatim extinguerentur, quandoquidem ipsis ea terra displicuisset. Rebellionis verò auctores decem illi ad reliquorum terrorem atque exemplum tunc statim in conspectu omnium subitâ morte sublati sunt.

A conspectu
terræ promissæ
recedunt
mœsti in de-
sertum. N.
23. v. 19.

Brevi post elevans se columna nubis signum profectionis dedit. Itaque pleni mœstitiâ à terra tot tantisque laboribus quæsitâ, tot laudibus ab ipso DEO celebratâ, tot promissis antiquis retro Patribus confirmata, & sub ipsum in eam ingressum quasi factō in portu naufragio infeliciter amissa recedunt, ac in solitudinem regressi castra metati sunt in Remmophares decimâ sextâ mansione. Decima septima mansio fuit in Lebna v. 20. Decima octava in Resa. v. 21.

Core & So-
ciorum inte-
ritus. N. c. 16.

Decima nona in Ceelatha, v. 22. ubi contigisse videtur seditio atque interitus Core & Sociorum ejus. Erat Core ex Tribu Levitica fratruelis Mosi & Aaronis, quorum dignitati ambitione stimulante invidens, res novas moliri cœpit, ut Aaron de summa dignitate dejecto, Pontificatum invaderet; quod quia difficile fore videbatur Mosè rerum potente, hunc quoque de Principatu deturbare statuit operâ quorundam, qui sibi ad eum gradum spem facere poterant. Quare ad partes suas & consiliorum Societatem traxit Dathan & Abiron de Tribu Ruben primarios viros. Hi ducentos & quinquaginta alios sibi adjungunt, qui variis motibus in populo concitatis insurgentes his verbis Mosi & Aaronem adoriuntur: *Cur elevamini super populum Domini?* Facile intellexit Moses, quid hæc sibi vellent. Quare continuo cecidit in faciem suam & ad solita orationis

præ-

præsidia confugit. Surgens deinde, *manè* inquit ad Core & ad omnem ei suffragantem multitudinem, *notum faciet Dominus quos elegerit.* Postero die omnibus expectatione rei suspensis, Moses monuit circumfusum populum, ut à tabernaculis Core Dathan & Abiron procul recederet; dùmque nefariæ defectio- nis aathores stant in introitu papilionum suorum, subito dehi- scens terra eos cum tota cujusque familia absorbit. Levitas verò numero 250. Core adhaerentes dum prunas thuribus suis imponunt, erumpens ex altari holocaustorum undique ignis omnes momento citius ita consumpsit, ut ne cadaverum qui- dem reliquæ apparent: atque ita sumpta divinitus ultio est de ambitiosis tum Sacerdotii tum Principatus Candidatis. Ec- ce autem novum & populare murmur. Postero die rejiciunt culpam hesterne cladis in Mosen & Aaron, itaque increvit tu- multus atque seditio, ut vitæ suæ consulentes illi duo fugerent ad tabernaculum foederis; quos cum seditiosi insequerentur usque in atrium, ab irato Domino percussi sunt atque consumpti, ad quatuordecim hominum millia & septingenti.

Ut verò electio Aaronis ad Sacerdotium, quod huic sedi- tioni ansam dederat, apud omnes esset indubitata, jussit Domi- nus per Mosen à Principibus Tribuum duodecim suas virgas af- ferri & reponi in tabernaculo. Altero die Moses invenit vir- gam Aaronis germinasse, & turgentibus gemmis erupisse in flo- res. Ergo protulit Moses omnes virgas ad cunctos filios Israëli, qui cum viderent solius Aaronis virgam virere, acquieverunt divinæ electioni tantò miraculò confirmatæ. Virga Aaronis deinde jussu Domini in arcam relata est, ubi perpetuò virens esset perpetua probatio electionis familiæ Aaronis ad Sacerdo- tium, neque unquam à posteris in dubium revocari posset.

Quid deinceps per quinque & triginta circiter annos di- gnium memoriâ in populo Israëlitico contigerit, nihil scriptum reliquit Moses. Illud solùm constat, columnam nubis per di- em, & columnam ignis per noctem semper præsentem habuisse. Aquam ex monte Horeb castra semper secutam; & manna per castrorum circuitum quotidie depluisse, vestimenta po- puli nequaquam vetustate defecisse, nec calceos detritos. *Deut. 8. v. 4.* Nullos toto itinere fuisse infirmos. *Pf. 104. v. 37.* universos, qui ex Ægypto jam viginti annos nati & bel-

Sacerdotium
Aaronis mi-
raculò con-
firmatur. N.
c. 17.

Mansiones
reliquæ. N.
c. 33. à v. 29.

latores egressi erant, præter Josue & Caleb consumptos fuisse Deut. 2. v. 14. aliisque terra absorptos, alios igne, alios mortu su serpentum, alios inimico, alios Justitiæ gladio, alios lapidatione, alios suspendio, alios percussione Domini periisse. Deut. 1. v. 35. Num. 14. v. 23. Mansionem denique interea temporis decies ter mutasse. Fuitque mansio 20 ad montem Sopher. 21. in Arada. 22. in Maceloth. 23. in Thaath. 24. in Thare. 25. in Methca. 26. in Elmona, 27. in Moseroth. 28. in Beneiachan. 29. ad montem Gadgad. 30. in Ictabata. 31. in Hebrona. 32. in Asiongaber ad mare rubrum. 33. in Cades.

Aqua contradictionis,
N. c. 20.

Ab egressu ex Ægypto quadragesimo ineunte venit Israël in desertum Zin in Cades. Ubi Maria moritur annum agens 126. Elata est magnificè, inque vicino monte sepulta. Hic aqua, quæ hætenus de petra Horeb Israelitas per omnes mansiones fluxu suo secuta erat, defecit. Igitur ad Mosen & Aaronem quare inquirunt, ascendere nos fecistis de Ægypto? & adduxistis in locum istum pessimum, qui seri non potest, qui nec ficum gignit, nec vineas, nec Malo granata: insuper & aquam non habet ad bibendum? Clamavit igitur Moses & Aron ad Dominum, qui respondit: Tolle virgam & congrega populum tu & Aaron fratrem tuum & loquimini ad petram coram eis, & illa dabit aquas. Igitur Moses accedens ad petram coram universo populo dixit: Audite rebelles & increduli, num de petra hæc vobis aquam poterimus ejicere? virgaque bis silicem percussit; & egressæ sunt aqua largissima, ita ut populus biberet & jumenta. Interim ibi ambo offenderunt apud Dominum, quod coram populo diffiderent, an rupes datura esset aquas rebellibus & incredulis. Moses quoque non allocutus est petram, quod tamen Dominus jusserat; & percussit petram, quod ille non jusserat. Unde mox audierunt: Quia non credidistis mihi, ut sanctificaretis me coram filiis Israël, non introducetis hos populos in terram, quam dabo eis. Quæ poenâ vehementer afflictus Moses sæpè Dominum precibus sollicitabat, eique quodammodo blandiebatur; at semper ac demum hanc repulsam tulit: Nequaquam ultra loquaris de hac re ad me.

Moses transitum per Idumæam petit,

Neque tamen propterea cessavit Moses publica negotia pari studio curare, ac si ipse populum introducturus esset in Chanaanitidem, misitque legationem ad Regem Idumæorum petens tran-

tran-

transitum per terram illius, addens: *Non bibemus per agros, neque per vineas, non bibemus aquam de puteis suis, sed gradimur viâ publicâ, nec ad dextram nec ad sinistram declinantes.* Rex tamen veritus, ne specie transitus occuparet Regionem suam: *Non transibitis, inquit per me, alioquin armatus occurram tibi.*

Itaque Israëlita, cum Dominus prohibuerit, *Deut. c. 2. v. 4. & 5.* ne vi sibi transitum aperirent per terminos fratrum suorum filiorum Esau, iter reflectunt ad montem Hor in extremis finibus Idumææ situm, quæ fuit mansio 34. Hic dum morantur, jubente Domino Moses, Aaron & Eleazarus hujus filius montem ascendunt; Aaron Pontificio ornato exutus moritur; ac eo filius induitur; cum quo novo Pontifice dum Moses descendit, populus videns Aaronem mortuum fleuit super eum 30. diebus.

In medio luctu dum sunt, Rex Arad Chananæus peregrinantibus vicinior commodam, ut putabat, nactus occasionem Israëlitas aggressus est. At facile victus relictâque multâ prædâ fugatus est. Post justa Aaroni persoluta profecti sunt de monte Hor per fines Idumæorum & Moabitarum, veneruntque in Salmona, quæ fuit mansio 35.

Inde progressi sunt in Phunon, quæ fuit mansio 36. Hic rursus tædere coepit populum itineris & laboris. Acerbum enim erat terram per annos 40. quæsitam habere ante oculos, nec tamen ingressum permitti. Obloquuntur igitur contra DEum & Mosén & solitam de cibo & potu querelam redintegrant. Quamobrem misit Dominus in populum ignitos, in modum ignis scilicet rutilantes, aut morsu suo æstum inducentes ac veluti adurentes, serpentes, quibus icti quamplurimi perierunt, donec Moses in pertica seu furca serpentem æneum suspendit, quem conspicientes ægri sanabantur.

Ex Phunon profecti in Oboth castra metati sunt; deinde in Joabarim; in Bibongad, ac demum in Helmon Deblathaim ad torrentem Arnon, qui dividit Moabitas & Amorrhæos, quorum duo Regna, trans Jordanem sita, jam erant pars terræ Israëlitis promissæ; pro quâ proin pugnandum fuit contra septem populos: Hethæos, Gergezæos, Amorrhæos, Chananæos, Pherzeæos, Hevæos, Jebusæos. Primus occurrit Seon Rex cum

at non im-
petrat. N. 20.
a v. 14.

Aaron mori-
tur. Succed-
it Eleazar.
N. 33. v. 38.
& 39. & N.
20. 2. v. 25.

Rex Arad fu-
gatur. N. 21.
a v. 1. ad 5.

DEus in
murmurantes
mittit igni-
tos serpentes.
N. c. 21. a v. 4.

Moses duo
Regna terræ
promissæ oc-
cupat. N. 21.
a v. 10. Deut.
2. a v. 26.
Deut. 3. a v. 1.

numeroſo exercitu; quò cæſò capta eſt urbs Regia Heſebon cum omnibus reliquis Regni urbibus, ſine ſexùs aut ætatis diſcrimine interfectis ubique habitatoribus. Alter qui ſe oppoſuit, & reliquam ſeptentrionalem Regionem trans Jordanem poſſedit, fuit Reg Og unus de ſtirpe Gigantum duodecim pedes longus. Hic quoque ad internecionem cum omni populo deletus eſt. Erant in ejus Regno Baſan ſexaginta urbes munitæ, quæ omnes captæ ſunt præter innumera oppida.

Redactis in poteſtatem duobùs Regnùs, Moſes munitioribus locis præſidia impoſuit, & caſtra ad montes Abraim fixit. Subjecta his montibus Regio, quæ ab oriente habet eodem montes, ab occidente verò Jordanem, dicuntur campeſtria Moab. Ubi deinde motis caſtris propiùs Jordanem acceſſit, & manſionem quadrageſimam ſecundam ac ultimam habuit.

Balaam Rex Moabitarum veritus ne tertius eſſet, qui Iſræ-
litarum armis opprimeretur, miſit Legatos in Meſopotamiam, qui Balaam vaticiniis celebrem virum adducerent ad maledicendum populo Hebræo, ut ſic eos vel delere poſſet, vel procul à ſe repellere. Hic promiſſis & muneribus denique victus ſtratâ aſinâ ſe dat in viam. At ecce in quodam loco, ubi via anguſtior erat, occurrit Angelus ſtrictòque gladio aſinam pergere prohibet. Balaam quantis potuit iſtibus jumentum urget, ut denique ſub pedibus ſedentis concidens ei ſævitiâ, Angelo in ejus ore verba formante, exprobraret, dicerétque: *Cur percutis me ecce jam tertio?* Demum, ubi ipſe etiam Angelum vidit, factum excuſans ſe reverti paratum oſtendit. Permiſſus tamen eſt cceptum iter proſequi; caveret autem ne aliud loqueretur, quàm ipſe præcepiſſet. Adventanti occurrit Rex ipſe duxitque in montem, unde ad caſtra Iſrælitarum proſpectus erat. Ibi dum ad maledicendum Prophetam urget, hic fauſta omnia ſuggerente Domino Hebræis tertio precatuſ eſt, ita, ut Rex iratus comploſis manibus eum à ſe repelleret, & unde venerat reverti juberet.

Revertitur. At improbus tum primùm maximam cladem tum animorum, tum corporum Hebræis attulit. Erat Moabitis vicina Madianitarum Regio, alia ab eâ, in quam olim Moſes ex Ægypto profugerat; qui junctis cum Rege Moabitarum conſiliis & ipſi Iſrælitæ à finibus ſuis procul abeſſe optabant. Igitur dum

Caſtra meta-
tur in cam-
peſtribus Mo-
ab propè Jor-
danem. N.
22. v. 1.

Balaam con-
tra quàm Rex
Balac opta-
bat, fauſta
omnia preca-
tur Iſrælitis.
N. 22. 23. &
24.

Hebræi Juve-
nes à feminis
Madianitidis
ſeducti puni-
untur. N. 25.

dum Balaam rediturus in Mesopotamiam in Madianitide apud amicos subsistit, suavit utriusque genti, contra Hebræos non aliis armis quam mulierum suarum formâ atque blanditiis pugnarent, Israëllem nulla recertius everti posse. Successit stratagemâ. Castra Hebræorum protendebantur usque Setim. Huc dum frequentes ac comptæ quasi castra videndi causâ veniunt, eas Juvenes Hebræi ita adamârunt, ut cum iis fornicantes etiam Beelphegor, alio nomine Priapum, earum DEum venerarentur. Zambri verò Dux de Tribu Simeon non contentus cum mulierculis extra castra versari, unam earum nobilem Madianitidem in tentorium deducere ausus est in omnium oculis, qui cum Mosecoram tabernaculo fiebant tum peccata populi tum pestem ob ea per castra grassantem. At mox scelus luit; nam Phinees Eleazari Summi Sacerdotis filius stricto cum pugione lupanar ingressus fornicantes confodit. Quò factò pœna post viginti quatuor millia de plebe jam absumpta, & Principes non paucos, qui primi sceleris Authores fuerant, contra Solem suspensos, cessavit, DEO ob zelum Phinees placatò.

Purgatis ab Idololatria castris, numeratus est populus, eorumque numerus absque Levitis, quorum erant viginti tria millia, ascendit ad sexcenta millia, mille septingentos triginta, iis omnibus præter Calebum & Josue jam extinctis, qui alias sub ejusmodi censum venerant.

Posteâ jussu Domini bellum contra Madianitas, qui populum in fraudem ac flagitium induxerant, susceptum est. Moabitibus uti & vicinis Amonitis in gratiam Loti Pogenitoris paritum. Misit ergo Moses duodecim millia virorum ex singulis Tribubus mille, qui tam feliciter pugnârunt, ut ne quidem unus desideraretur. Ex hostibus cum proditore Balaam, & quinque gentis Principibus cæsi sunt omnes viri, parvuli ac fœminæ virum expertæ, servatis solis virginibus & puellis in ancillas aut etiam inferioris notæ conjuges. Urbes & castella flammis consumpta; non enim Provincia hæc erat habitationi Israëlitarum destinata. Sumptâ de Madianitis ultione, reversi sunt in castra cum ingenti præda. Nam præter universam supellectilem adduxerunt ovium sexcenta septuaginta quinque millia: boum septuaginta duo millia: asinarum sexaginta millia, Puellarum triginta duo millia. Aurum omne fuit à militibus Domino oblatum. Præda tam de

Rursum numeratur populus, à viginti annis & supra. N. c. 26.

Ultio in Madianitas. N. c. 31.

pecoribus quàm de hominibus fuit juxta Domini præscriptum distributa. Reliqua fuit illius, qui rapuit.

Moses Successorem suum Josue designat.

Sub hoc tempus prænuntiavit Dominus Mosi mortem, quam in monte Abarim obiturus erat, jussitque rebus prius compositis conscendere montem, indèque promissam Israëlitis terram oculis saltem à longè usurpare, quam adire non liceret ob culpam ad aquas contradictionis admissam. Igitur Josue coram Eleazaro & omni populo sibi Successorem, imposita illi manu, designat. Ex quo *Spiritu Sapientie repletus est. Et obedierunt ei filii Israël.*

Terminos promissæ terræ describit. N. 32. 34. 35.

Tum terras devictorum Regum Og & Schon divisit inter Tribus Ruben & Gad, ita tamen, ut ea pars terræ, quæ Galaad dicebatur, dimidiæ Tribui Manassis cederet. Postea reliquæ terræ promissæ trans Jordanem terminos descripsit, videlicet à meridie desertum Sin & Idumæam; ab occidente mare mediterraneum: ab oriente mare mortuum & Jordanem: à septentrione montem Libanum.

Deuteronomium coram populo recitat. Deut. c. 1. v. 1. deinde per 31. capita.

Demum, ubi cætera ordinaverat, Deuteronomium coram populo recitavit; atque imprimis relegere cœpit casus & gesta 40. annorum per viam deserti. Deinde inter alia inculcat præceptum diligendi DEUM ex toto corde: jubet stirpitus excindi Chanaanæos & Idola eorum, templaque everti: vetat iniri cum ipsis nuptias, aut alia fœdera: hortatur ad accuratam legis divinæ custodiam ob multiplicia à DEO beneficia tum accepta in deserto, tum accipienda in Chanaanitide: transgressoribus Legis excidium comminatur: jubet in loco ad id designando offerri DEO victimas, decimas & primitias, & non in montibus & lucis: jussit demum Deuteronomii librum poni in latere arcæ, ubi jam reposita erat urna aurea plena mannâ, & virga Aaronis, idque singulis septenniis in festo tabernaculorum in solenni populi concione legi.

An. 2493. Moritur. Deut. 32. 33. 34.

Jamjam ascensurus in montem intelligit à DEO, futurum, ut se mortuo populus Deos alienos, desertò Dominò, sequeretur. Quare postremò scripsit Canticum illud: *Audite Cæli que loquor &c.* ac coram Majoribus natu atque Doctoribus ad id convocatis recitavit; quod filii Israël memoriâ tenerent ac deinceps decantarent, suoque ore seipos arguerent. Demum ubi populo benedixit, cum Eleazaro & Josue super montem Nebo,

par-

partem montis Abarim, in verticem Phasga ascendit, & cum iis terram promissam undequaque contemplatus placidâ morte obdormivit; indeque divinitus in vallem terræ Moab translatus ac sepultus est. *Centum & viginti annorum erat, nec tamen caligavit oculus ejus, nec dentes illius moti sunt.* Mortuum luxit populus triginta diebus.

Reliquit Moses quinque libros Genesis, Exodi, Levitici, Numeri, Deuteronomii, in quibus per otium digessit totam Israëlitarum Historiam ab origine mundi usque ad tempus suæ mortis. In iis quoque complexus est totam legem, seu omnia, quæ tum ad mores, tum ad Judicia, tum ad DEI cultum & cæremonias pertinent. Nos omisissis morum ac Judiciorum præceptis quosdam Hebræorum ritus hoc loco referemus, qui ad sacram Historiam plenius intelligendam facere videntur, ut sunt Festa, Sacrificia, aliæque Oblationes.

Libri Moisis.

De Festis Hebræorum.

Festi dies sex præcepti erant Sabbathum, Pascha, Pentecoste, Festum Tubarum, Scenopegia seu Festum Tabernaculorum, Festum Expiationis. Hos celebrârunt non solum ab opere cessando, sed etiam offerendo, orando & interdum etiam animas affligendo sive jejunandò, lectioni vel auditioni legis in Synagogis operam dando, tantâ quidem curâ, ut plerique totam legem memoriâ tenerent. Porro dies Festos celebrabant à vespera ad vesperam.

Sabbathum, septimum hebdomadæ diem, summo honore coli jussit Dominus, ut Hebræi ne quidem ad parandos cibos accenderent; quod tamen aliis festis diebus licebat.

Pascha & Azymorum Festum à primi mensis Nisan, sive Martii, decimâ quartâ die, quâ sub noctem Agnum Paschalem comedebant, septem deinceps diebus celebrârunt; per quos non aliis vesci licebat, quàm panibus azymis, in memoriam afflictionis Ægyptiacæ inipidis; qui tamen ritus azymorum non pertinuit ad tempus peregrinationis in deserto, quando Manna eis loco panis fuit, & omnis obsonii. Quòd si ad montem Sinai in secundo Paschate hunc etiam ritum observârunt, ex vicinâ Madianitide farinam ad coquendos azymos panes habuerint.

Sacra Veterum Temp. Histor.

K

Alte-

G. 2. v. 2. & 3.
Ex. 20 v. 8. 9.
10. 11. Ex. 35.
v. 3. Deut. 5.
v. 14. 15.
Ex. 12. Lev.
23. à v. 5. N.
28. à v. 16.